

Komentari UMHCGa na Nacrt Plana akcije za mlade Glavnog grada 2014-2019

UMHCG smatra da izradi dokumenta nije temeljno ni ozbiljno pristupljeno. Akcioni planovi trebaju biti precizniji, realniji i zasnovani na stvarnim potrebama ciljne grupe i posebno podciljnih grupa u okviru nje.

Sasvim je nejasno kako su podaci na terenu dugo prikupljeni da bi na kraju imali proizvod, kakav je Akcioni plan, sa nepreciznim mjerama, aktivnostima koje su više "ležerne", nego što označavaju sistemski pristup ciljnoj grupi, i ciljevima koji su definisani kao da su indikatori rezultata.

Navedeno je i logično, s obzirom da u Radnoj grupi nijesu učestvovali predstavnici NVO koji se bave ovom ciljnom grupom, već su kao relevantni predstavnici mladih shvaćeni pripravnici, koji nemaju dovoljno radnog iskustva da rade na ovom dokumentu. Kasnije u izradi dokumenta uključeni su pravnici i politikolozi, ali ne i osobe drugih profesija s obzirom na specifičnosti pojedinih ciljnih grupa u okviru mladih.

Tekst sadrži više uopštavanja i nepreciznosti, nego konkretnih aktivnosti koje je moguće realizovati, a da se pritom istim ostvare rezultati.

Više se posvetilo pažnje citiranju mjera definisanih Strateškim planom razvoja Glavnog grada, nego definisanju aktivnosti koje će konkretno odgovoriti na potrebe mladih.

U istraživanju koje se pominje u dokumentu i na koje se poziva Radna grupa u izradi istog, uopšte se ne pominje struktura ispitanika, socio-demografske i kulturne karakteristike i obilježja, i sl. pa se prema tome ne može ni zaključiti da li su i sami ispitanici dovoljno relevantni da odgovore datoj svrsi, a da se pritom podaci iz istraživanja koriste kao osnov za koncipiranje dokumenta.

Smatramo, da je trebalo na drugačije načine uključiti ciljnu grupu prilikom istraživanja, kao što je prikupljanje podataka preko organizacija u kojima su okupljeni, fokus grupama, intervjuima, direktnim mapiranjem i sl.

U samom dokumentu se navode činjenice da veliki broj mladih, posebno nezaposleni, osobe s invaliditetom i Romi živi ispod linije siromaštva, a uprkos tome se planiraju aktivnosti koje će se realizovati preko interneta i društvenih mreža, iako nije poznato koliko tih mladih uopšte ima priliku da koristi savremene IC tehnologije. Na taj način se dodatno obismišljavaju mjere i aktivnosti koje se planiraju „od kuće“.

Kada su u pitanju mladi s invaliditetom pristup koji je zastupljen u dokumentu odražava i odnos većinske populacije, pa i Glavnog grada prema osobama/mladima s

invaliditetom, pristupajući im isključivo kao socijalnim slučajevima, odnosno licima u stanju socijalne potrebe, a ne sa aspekta ljudskih prava, što je posebno za očekivati u dokumentu koji tretira mlade.

Tako možemo vidjeti da se ponegdje navodi problem nepristupačnosti, ali da je za rješavanje ovog problema samo planirana izgradnja rampi, što odražava stav, odnosno pokazuje koliko je svijest nerazvijena o samom terminu i značenju pristupačnosti, koji je mnogo širi pojam, sa sveobuhvatnijim značenjem od izgradnje rampi.

Pored toga, to pokazuje i nerazmišljanje o tome koliko su informacije i komunikacije mladima sa oštećenjem vida i sluha nedostupne, pa se prema tome ne definiše ključna obaveza za zapošljavanje gestovnih tumača, a ne samo njihova obuka za dobijanje licence što svakako neće dovesti do dovoljne uključenosti ovih osoba.

Pored navedenih primjeri su i dalje brojni, a najdrastičniji su primjeri u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i ljudskih prava, gdje se navodi sljedeće:

str. 38.- " 3.1. Omogućiti školovanje mladih OSI **kod kuće**.

Aktivnosti - 3.1.1. Inicirati odgovarajuće dopune propisa koje će **urediti mogućnost mladih OSI da se školuju kod kuće**;

3.1.2. Pokrenuti inicijativu za osavremenjivanje nastavnih metoda (**postavljanje materijala na Internet, CD**)",

str. 44. " - 2.1. Upoznati poslodavce sa važnošću zapošljavanja mladih OSI, senzibilisati ih za **njihove radne potrebe**.

Aktivnosti - 2.1.1. Uspostaviti jedinstvenu bazu podataka o **radnim sposobnostima i potencijalima** mladih OSI

2.1.2. Organizovati **nagradni konkurs** za poslodavce koji nude jednake šanse za zapošljavanje svih mladih."

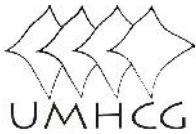
"str. 56. - 2. Unapređen **sistem socijalne zaštite** i adekvatan životni standard mladih OSI

Specifični cilj: 2.1. Podržati pravo OSI na **adekvatna socijalna primanja**

Aktivnosti: 2.1.1. Formirati tim za analizu stanja vezanog **za socijalna primanja OSI**

2.1.2. **Pokrenuti inicijativu prema Ministarstvu rada i socijalnog staranja za izmjene i dopune propisa koji utvrđuju visinu iznosa vezanih za invaliditet i koji bi pratili rast životnih troškova.**"

Prethodno navedene mjere su sa aspekta ljudskih prava omalovažavajuće i diskriminišuće jer posmatraju osobe s invaliditetom, kao teret društva, nezaslužne i nesposobne da se uključe u redovne društvene tokove i zavisne od "dobročinstva"

zajednice, jer se obaveza prema njima ne tretira na isti način kao prema drugim građanima. Ovako definisani ciljevi i aktivnosti će samo dovesti do produbljenja predrasuda prema osobama s invaliditetom i proizvesti veću isključenost i izolaciju iz zajednice.

S tim u vezi smo primorani da nejasno definisanu mjeru "pomoć i njega u kući" u oblastima: Porodica i bezbjednost i Ljudska prava, tumačimo kao servis čija je svrha da "pomogne" mladima s invaliditetom, a ne da omogući njihovo uključivanje u redovne životne tokove.

Dakle, mjere i aktivnosti, a samim tim i ciljeve iz kojih iste proizilaze, a koji/e se odnose na mlade s invaliditetom treba definisati afirmativno i sa aspekta ljudskih prava, polazeći od trenutne situacije i nivoa prepreka sa kojima se mladi s invaliditetom susrijeću. Ukoliko se, samo i isključivo planiraju mjere obrazovanja od kuće i povećanja socijalnih naknada, to će samo značiti nespремnost Glavnog grada da se suoči sa odgovornošću i da istu preuzme, te u skladu sa tim trebaju se definisati i mjere koje će dovesti do potpune inkluzije i ravnopravnosti mladih s invaliditetom, a ne izolacije i dodatnog isključivanja.

Isto tako nije dobročinstvo i usluga zaposliti mlade s invaliditetom, već zakonska obaveza i prema tome samo treba promovisati već postojeći zakon, a ne procjenjivati radne potrebe i sposobnosti, i u skladu sa tim „nagrađivati“ poslodavce jer su to ljudska prava kao i kod svih drugih mladih.

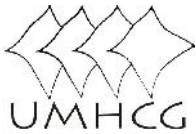
Iz navedenih razloga ne čudi što se u dijelu kada se pominje Komanski most navodi da je to "ustanova za zbrinjavanje odraslih osoba sa ozbiljnim ograničenjima u socijalnom funkcionisanju zbog mentalnih teškoća ili drugih kombinovanih smetnji u razvoju", a ne ustanova za smještaj osoba sa intelektualnim invaliditetom.

Takođe se koristi termin gluvi (umjesto termina osobe sa oštećenim sluhom), šticenici (u dijelu Doma u Bijeloj), posebne ustanove, specijalni Zavod, a odnosi se na Resursne centre i korisnike usluga.

Na 7 str. se navodi da: "U većini obrazovnih ustanova za OSI izražen je problem nedovoljnog broja kvalifikovanih nastavnika, kao i problem arhitektonskih barijera. Ne postoje posebni programi i udžbenici za srednje i visoko obrazovanje prilagođeni OSI već se u zavisnosti od vrste smetnje, mogućnosti i očuvanih kapaciteta, sačinjava individualni obrazovni plan.

Komentar: Nastavnici ne treba da budu posebno kvalifikovani za rad sa mladima s invaliditetom, već treba da budu edukovani. Kvalifikacije već imaju u okviru svog obrazovanja

"Posebni programi i udžbenici za srednje i visoko obrazovanje" potpuno obesmišljavaju redovno srednje i visoko obrazovanje, kao i inkluziju u obrazovanju. Izvođenje nastave, posebno na fakultetima, treba da bude prilagođeno i da se izvodi u pristupačnim

formatima, da studenti imaju obezbijedenu literaturu i ostale nastavne sadržaje na način i u formi koja njima najbolje odgovara, a ne da budu sadržajno različiti i da se ističe njihova *posebnost*.

U analizi stanja - Porodica i bezbjednost na str. 13 se više kategorija svrstava u jednu rečenicu i daje se zajednički imenitelj i na istu se nadovezuju posljedice: "Najčešći rizični faktori su: nezaposlenost, manjak bliskosti i ljubavi, upotreba droga i alkohola kod roditelja, oboljenja i invaliditet članova porodice, nasilje u porodici i sl. Ovo za posledicu ima narušene i otuđene međusobne odnose relativno velikog broja roditelja i mladih, te njihovu usamljenost, zatvorenost, depresiju i odavanje porocima." Pritom se ne vidi koji "rizik" dovodi do kojih posljedica.

Na str. 20 se navodi da osobe oštećenog sluha imaju problema prilikom ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu, ali se ne ističe da i ostali mladi s invaliditetom, posebno žene ne mogu ostvariti pravo na zdravstvenu zaštitu zbog nepristupačnosti ustanova i nepostojanja adekvatne tehnološke opreme.

U nekim segmentima su mjere izmiješane, pa se tako na str. 23 planira Izgradnja Centra za radnu integraciju lica sa invaliditetom, koja treba da bude mjera iz oblasti zapošljavanja, a ne ljudskih prava.

Na str. 26. se navodi broj mladih koji ostvaruju biračko pravo, ali se ne ističe da određene grupacije mladih nailaze na prepreke prilikom ostvarivanja biračkog prava, te da nijesu stvoreni uslovi za samostalno i tajno glasanje.

Neupućenost u problematiku mladih s invaliditetom se ogleda u aktivnostima u kojima se predviđa osnivanje Savjeta za pitanja osoba s invaliditetom, koji po našim informacijama, postoji. Ukoliko se planira ukidanje postojećeg tijela i donošenje nove Odluke, onda to treba i obrazložiti i definisati. S tim u vezi neodgovorno je navoditi da: "poslednjih godina nije zabilježena ni jedna njihova inicijativa prema Glavnom gradu" kada upravo Savjet za pitanja osoba s invaliditetom nije funkcionisao od 2009. g. što nije odgovornost osoba s invaliditetom, već upravo Glavnog grada (str. 26.)

Dalje se navodi da ne postoji zakonska regulativa "koja bi obavezala na obrazovanje Savjeta OSI koji bi se bavio podsticanjem njihovog aktivnijeg učešća u društvenom životu", što nije nikakvo opravdanje s obzirom da Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom obavezuje na osnivanje takvih tijela koja će se baviti pravima OSI.

Podsjetimo još jednom da ni jedan predstavnik NVO-a koje se bave mladima nije bio član radne grupe za izradu ovog dokumenta, a da ne govorimo o NVO koje zastupaju interese mladih s invaliditetom, ali se i pored toga nije zaziralo od toga da se ove organizacije („udruženja OSI“) prepoznaju kao odgovorne za sprovođenje mjera, u koje nisu ni imali uvid prije javne rasprave, a koje predstavljaju obaveze Glavnog grada.

Na kraju smatramo, da je potrebno iznova i uključujući veći broj predstavnika zainteresovanih strana revidirati i izraditi ovaj dokument.

Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore